

REZOLUȚIA

Conferinței internaționale

„Provocările demografice din Republica Moldova: cauze, efecte și modalități de soluționare bazate pe experiența internațională”

(Chișinău, 3 aprilie 2018)

Organizată la inițiativa Președintelui Republicii Moldova, cu participarea Organizației Națiunilor Unite, a Băncii Mondiale în Republica Moldova și a Academiei de Științe a Moldovei.

Participanții la Conferința internațională, desfășurată în vederea creșterii gradului de conștientizare în societate cu privire la provocările demografice din Republica Moldova și necesitatea urgentă de a implementa un șir de acțiuni coerente și ambițioase pentru a stopa procesul de depopulare a țării:

Recunoscând faptul că dezvoltarea socio-demografică a Republicii Moldova se caracterizează prin scăderea continuă a numărului populației, precum și prin speranța de viață scăzută, indicatori nesatisfăcători ai reproducerii, și migrația masivă a populației apte de muncă,

Realizând că prognoza demografică demonstrează că declinul populației va continua, dar poate fi redus din intensitate în cazul implementării urgente a unor politici coordonate și orientate pentru a diminua impactul negativ al migrației externe și a spori efectele pozitive asupra dezvoltării socio-economice a țării, bazându-se pe fertilitatea dorită și creșterea speranței de viață,

Realizând faptul că inegalitățile de gen în participarea economică și politică, diferențele salariale, un nivel ridicat de violență pe criterii de gen conduc la o dezvoltare inegală a societății și influențează în mod semnificativ procesele demografice,

Subliniind că, în ciuda măsurilor întreprinse în cadrul *Programului Național Strategic în domeniul Securității Demografice (2011-2025)*, nu au fost atinse rezultatele scontate fie din cauza că obiectivele demografice înaintate nu au fost susținute de modificări respective în domeniile economic și social, fie din cauza relevanței scăzute a unor activități propuse și a gradului scăzut de implementare ca rezultat al lipsei de coordonare eficientă la nivel intersectorial,

Evidențiind că există un decalaj semnificativ în securitatea demografică în profil teritorial, ceea ce contribuie la aprofundarea inegalității social teritoriale, apariția teritoriilor defavorizate și neatractive din punct de vedere investițional,

Menționând că migrația masivă a populației, în special a tinerilor de vârstă productivă economic, care constituie pilonul esențial în dezvoltarea durabilă și sustenabilă a țării și pentru creșterea competitivității sale, riscă să agraveze procesul de schimbări demografice și să afecteze dezvoltarea țării pe termen lung,

Menționând că migrația masivă a personalului medical reduce accesul populației la serviciile medicale și necesită revizuirea politicilor din domeniul sănătății,

Menționând că sistemul de educație și de formare profesională este insuficient adaptat cererii de pe piața forței de muncă și necesită elaborarea și implementarea unui cadru strategic coerent pentru a spori calitatea și relevanța educației și formării la toate nivelurile,

Menționând că obiectivul aspirației noastre naționale este reglementarea conflictului transnistrean, care constituie una dintre condițiile de bază pentru evoluția durabilă a țării, inclusiv pentru asigurarea stabilității economice și sociale,

Se angajează să acționeze în continuare pentru ca problema demografică a Republicii Moldova să devină o preocupare și o prioritate maximă pentru clasa politică, pentru comunitatea academică, societatea civilă, dar și pentru actorii externi care susțin dezvoltarea țării în ansamblu.

În scopul soluționării problemelor expuse mai sus, participanții la conferință au oferit sugestii și recomandări cu scopul de a remedia situația în diverse domenii, după cum urmează:

I. O abordare sincronizată și multidimensională a priorităților legate de perspectivele demografice :

1. Implicarea tuturor instituțiilor de stat și a societății civile în vederea modificării abordării *Programului Național Strategic în domeniul Securității Demografice (2011-2025)* de la „securitatea demografică” la o agendă de politici demografice bazate pe drepturile omului, așa cum este stipulat în Conceptul de viziune asupra populației și dezvoltării, aprobat de Comisia națională pentru populație și dezvoltare, în 2016;
2. Creșterea rolului Comisiei naționale pentru populație și dezvoltare, în promovarea politicilor demografice bazate pe drepturile omului și pe date fiabile privind populația;
3. Integrarea factorului demografic în strategiile și politicile de dezvoltare socioeconomică, precum și cele de dezvoltare sectorială, conjugarea activităților planificate cu schimbările observate în dinamica și structura demografică;
4. Elaborarea prognozelor demografice (Biroul Național de Statistici – BNS) și consolidarea bazei analitico-informaționale pentru procesul de elaborare, implementare și monitorizare a politicilor în domeniul populației. Ameliorarea datelor statistice cu privire la populație (înregistrarea nașterilor, deceselor, migrației), consolidarea capacităților BNS pentru efectuarea recensământului din 2020;
5. Promovarea politicilor adaptate nevoilor familiilor axate pe crearea condițiilor favorabile pentru nașterea și educarea numărului dorit de copii (reintegrarea femeilor în câmpul muncii, creșterea accesului la servicii de sănătate pentru copii cu vârsta cuprinsă între 0-3 ani, accesul la servicii de sănătate reproductivă și sexuală) și asigurarea unui cadru adecvat în domeniul sănătății, creșterii, dezvoltării și educației copilului;
6. Asigurarea măsurilor necesare pentru copiii rămași în țară, a căror părinți au migrat în străinătate, care necesită să fie îngrijiți și întreținuți;
7. Promovarea unor politici de îmbătrânire activă și a celor care vizează creșterea ratei de ocupare și a productivității muncii, preîntâmpinarea pensionării anticipate;
8. Consolidarea capitalului uman prin creșterea investițiilor în educație și sănătate, astfel asigurând ameliorarea sănătății populației, în special pentru populația tânără, și creșterea speranței de viață, precum și a productivității muncii;
9. Identificarea priorităților de dezvoltare regională, dezvoltarea politicilor de consolidare a orașelor și polilor socioeconomiци pentru diferite regiuni, care vor contribui la creșterea

potențialului teritoriilor respective; atragerea investițiilor în diferite regiuni socioeconomice, crearea locurilor de muncă de calitate, astfel, contribuind la reducerea refluxului migrațional al populației din raioanele cu oportunități reduse de ocupare în câmpul muncii.

II. Ajustarea și modernizarea sistemului de ocrotire a sănătății în conformitate cu transformările demografice

10. Asigurarea unui nivel confortabil de protecție socială pentru cetățeni, prin eficientizarea sistemului de pensii și a sistemului ajutorului social, asigurarea echității în repartizarea mijloacelor acumulate pentru susținerea socială;
11. Asigurarea accesului universal la serviciile de sănătate, inclusiv cea sexuală și reproductivă, în special pentru femei și bărbați de vârstă reproductivă și adolescenți din zona rurală; asigurarea unei maternități fără riscuri; introducerea programului de educație sexuală în curriculum școlar;
12. Ameliorarea sănătății populației prin creșterea accesibilităților serviciilor medicale de calitate pentru toată populația, în special pentru cea din mediul rural; promovarea modului de viață sănătos și prevenirea comportamentului cu risc pentru sănătate ca fumatul, abuzul de alcool etc.;
13. Lărgirea spectrului de servicii pentru populația vârstnică;
14. Aprobarea urgentă a Programului național în sănătatea și drepturile sexuale și reproductive (2018-2022), actualizarea și implementarea urgentă a Planului de acțiuni a Strategiei în domeniul resurselor umane din sistemul de sănătate cu accent pe: i) încadrarea, motivarea și menținerea cadrelor medicale în sistemul național de ocrotire a sănătății, conform recomandărilor Organizației Mondiale a Sănătății, ii) planificarea cerințelor reale în cadre medicale și pregătirea lor conform necesităților, iii) asigurarea zonelor rurale cu cadre medicale, iv) consolidarea capacităților sistemului de Asistență Medicală Primară.

III. Migrația drept o nouă dominantă în politica demografică a Republicii Moldova

15. Reducerea impactului negativ al migrației, reducerea incidentelor de migrație forțată prin asigurarea unui standard de trai decent; promovarea și valorificarea schemelor de migrație circulară, inclusiv a specialiștilor de înaltă calificare, prin creșterea salariilor, îmbunătățirea condițiilor de muncă și asigurarea condițiilor prealabile creșterii profesionale în Moldova;
16. Extinderea comunicării cu diaspora moldovenească, implicarea diasporei în procesele de dezvoltare și luare a deciziilor la nivel local și național; sprijinirea proiectelor implementate de organizațiile diasporei;
17. Crearea condițiilor prealabile pentru reintegrarea cuprinzătoare și multidimensională a migranților care se întorc, inclusiv împuternicirea autorităților administrației publice locale de nivelul I în domeniul ocupării forței de muncă, protecției sociale, informării și monitorizării migranților care se întorc în țară;

18. Asigurarea asistenței financiare, psihologice și de servicii, consilierii în domeniul angajării și oportunități de dezvoltare a carierei pentru reintegrarea migranților în situații dificile, inclusiv prin îmbunătățirea cadrului legislativ (documentare, protecție socială, acces pe piața muncii) și consolidarea capacităților de asistență socială;
19. Creșterea cooperării dintre instituțiile de stat ale Republicii Moldova și instituțiile de stat ale țărilor gazdă unde s-au stabilit migranții din Moldova, în următoarele domenii: statistică, contabilitate și monitorizarea fluxului migrațional, pentru asigurarea drepturilor legale ale cetățenilor din Republica Moldova, protecția socială a acestora și facilitarea repatrierii pensiilor și a altor drepturi, returnările voluntare ale cetățenilor Republicii Moldova într-o situație dificilă, inclusiv prin Parteneriatul RM-UE privind mobilitatea;
20. Elaborarea și implementarea politicilor, programelor și serviciilor inovatoare pentru orientarea remitențelor în sectoarele productive ale economiei Republicii Moldova (cum ar fi Programul PARE 1 + 1 + 2);
21. Creșterea cooperării dintre autoritățile publice, societatea civilă și comunitatea academică în domeniul cercetării și reglementării proceselor migraționale și a politicilor diasporei;
22. Valorificarea potențialului imigranților de a investi și de a inova (capacități, abilități, rețele, know-how) prin facilitarea procedurilor și oportunităților de imigrare și investiții în economia Republicii Moldova (inclusiv stimulente fiscale și financiare).

IV. Consolidarea pieței forței de muncă pentru a face față schimbărilor demografice

23. Stabilirea unui cadru macroeconomic care să promoveze ocuparea forței de muncă - inclusiv a unui mediu favorabil întreprinderilor durabile și transformărilor structurale - pentru a stimula crearea de locuri de muncă decente prin creșterea sectorului privat;
24. Coordonare mai eficientă a politicilor de ocupare a forței de muncă în vederea asigurării unor măsuri proactive, favorabile incluziunii, adaptate criteriilor de gen, finanțate în mod corespunzător și coordonate în ceea ce privește cererea și oferta;
25. Îmbunătățirea sistemelor de dezvoltare a competențelor, făcându-le mai receptive și adaptate la schimbările pieței muncii și la evoluțiile tehnologice; sporirea rolului sectorului privat în dezvoltarea competențelor, prin crearea mai multor oportunități de ucenicie, învățare duală, formare la locul de muncă, stagiu etc.; o mai bună funcționare a comitetelor tripartite de competențe sectoriale și contribuția acestora la calitatea și relevanța rezultatelor educației și formării profesionale;
26. Implementarea și evaluarea programelor care facilitează tranziția școală – locul de muncă pentru femeile și bărbații tineri, inclusiv pentru tinerii defavorizați. Construirea și susținerea unei culturi antreprenoriale pentru tineri;
27. Elaborarea politicilor și programelor pentru a răspunde provocărilor legate de îmbătrânirea societății și diminuarea populației în vârstă aptă de muncă pentru a permite creșterea productivității, pentru a remedia penuria forței de muncă și pentru a promova intrarea pe piața forței de muncă a grupurilor de populație care nu sunt încă pe deplin active. Promovarea politicilor și a programelor orientate spre femeii NEET (*Not in Education, Employment or Training*), spre persoanele talentate cu dezabilități, lucrătorii

adulți bazate pe principii de echilibru dintre muncă și viața personală, economia îngrijirii și îmbătrânirea activă;

28. Modernizarea condițiilor de muncă cu privire la salarii, timp de lucru, aranjamente contractuale și protecția muncii. Promovarea locurilor de muncă formale;
29. Îmbunătățirea guvernantei pieței forței de muncă prin intermediul unor servicii de ocupare a forței de muncă mai eficiente și mai favorabile incluziunii și a politicilor active privind piața forței de muncă, inclusiv pentru grupurile dezavantajate și lucrătorii din economia informală. Îmbunătățirea informațiilor privind piața forței de muncă pentru a permite luarea unor decizii în cunoștință de cauză cu privire la ocuparea forței de muncă și la muncă decentă.